

Magén István

Kaland és expresszivitás

Láng Eszter *Honvágy a Paradicsomból* című kiállításáról

(Magyar Műhely Galéria, Budapest, 2014. szeptember 17. – október 3.)

A Paradicsom munkára készíti-e a gondolkodást, egyáltalán lehet-e megbízható ítéleteket hozni, üzeni onnan, megnyilatkozni, esetleg kinyilatkoztatni, üzeni a képzőművészet nyelvén, üzenetet váltani, képeket csinálni, installációkat kalapálni, művészettörténetileg értékelhető alkotásokkal felborítani a rendet, háborgatni az első emberpárt, felvilágosítani, mint ahogy a kígyó tette? Megváltoztatni a hely igehasználatát? Működik-e ott a posta, az internet, a gondolatátvitel?

Láng Eszter kiállítása csupa kérdés, csupa kaland és expresszivitás. Többféle értelemben vett behelyettesítés. Tételek meghatározása vagy figyelmen kívül hagyása. A kiállítás reflektorainak fényében a távoli hegycsúcsok között felfedezzük művészi arculatát, mely most már referenciális mező, virtuális arc. Az önkifejezés alkalmazhatóságának, bonyolult vizuális szándékainak szakrális értelemben vett megjelenítése. Mielőtt körülásnánk, elszigetelnénk magunkat, hogy a látszat dialektikájához jussunk, és csak valamiféle irracionális ugrásra maradjon lehetőségünk, például arra, hogy az „Atyaisten” mindenütt jelen van, és ily módon megerősíthetjük a bennünk rejlő pozitívizmust, vagy hogy a kinyilatkoztatás objektív eszméjének oltárán feláldozzuk tapasztalatainkat, jelöljük ki egy pontot. Adjunk jelet. Foglalkozunk azzal az előfeltevéssel, mely hisz, de kételkedik, úgy, hogy annak reflexiói egyszerűen rátapadjanak, ráhangolódjanak mindennapi kommunikációinkra. Láng Eszter a megértés szintjén, a magyarázat bölcsességével tanít. Sajátos megfogalmazásában úgy közöl, mintha a megtérés szimbolikáját rajzolná. Az igazét és az igaztalanét. És közben gyermeki pírrel az arcán konokul állítja, nem hiszi, hogy Isten levegőjének súlya van.

2014. szeptember 17-től október 3-ig volt látható Láng Eszter kiállítása a Magyar Műhely Galériában. Az út, melyen ezek a fogalmak kérdések és a rájuk adott válaszok formájában végighaladnak, hosszú és gyötrelmes. A pasztellről az elektrográfiáig és az installációig — így határozza meg kiállítási koncepciójában. A látható és felvillanó manírok kórusából felhangzó szeretetmotívum ilyen értelemben valamiféle fogalomgyűttes része. A képcsoportok felvállalják mindazt, ami a tételek lényege. A „honvágy”, mely talán egyáltalán nem is vállalható, a Paradicsomi lét végpontja. A cselekmény-történet aktusának funkciója meglepi a tárlatlátogatót. Nem teljesen nonfiguratív, hiszen olyan részletek fűzik össze a történetet, mint az ítéletalkotás, mely a kiállított munkák totális, strukturális egységét adja. A konfiguráció időszakossága éppen fordítottja a történet időszakosságának. Az amszterdami képek inkább bevezetnek abba a világba, melyet a művész megalapítani kész. Érteni annyit tesz, mint irányítani a szemlélődőt, következtetéseket, döntéseket hozni. Elvárás ugyan, de nem kötelező, és csak annyira kell elfogadni, amennyire az alkotó elfogadhatóvá tette. A kerettörténet tág dimenziói szoros kapcsolatban állnak. Talán inkább előtörténet ez az utalás Géczy János *Honvágy a Paradicsomba* című művére, mely most már azokhoz a tradíciókhoz tartozik, melyeken generációk nevelkedtek. Az amszterdami pasztell-manírok megkívánják, hogy elmeséljék őket. Szeretnének elidőzni hétköznapi

situációkban, hogy aztán kiemelkedjenek a tárlat „blokkoknak” nevezett fejezeteiből, legfőképpen az elsőből, melynek címe: *Halló, ez én vagyok!* Íme a tér, mely a Paradicsomhoz kapcsolódik. Egy nagyobb egészhez, melynek körvonalai sematizálódtak ugyan, mégis ragyogóan leplezik egy 21. századi művész csínyét, a jövevényét, aki egy óvatlan pillanatban alig képes eldönteni, a jövevényét, aki egy óvatlan pillanatban alig képes eldönteni, a Messiást várjuk-e szakadatlan, az idők végezetéig, vagy éppen csak visszavárjuk. Miközben tréfás kedvének étvágyát csillapítja. Istent vizionálja, mint rugdalódzó magzatot... Ez a Paradicsom, a „lírai absztrakt és expresszionista munkák” sora. Mik ezek? A mikrokozmosz parányai, vagy a világűrbeli idetevet aszteroidák?

A szerbiai Bácskossuthfalván (Omoravicán) eltöltött termékeny időszak inspirálta a második „blokkot”. Apokaliptikus modell. Oltárképe az utolsó napok borzalmait vetíti, kérdezi, elbeszéli. A vonalak végtelenül pontos struktúrájában esetlegességek és sorsfordulók cikáznak. Az ágostoni időelmélet, a halál időzik az oltárkép hústalan ajkai között. Az elektrográfia, a számítógép költőinek nevezhető megnyilatkozása ez, a több irányban megoldást kereső, az abszolút forma vonzerejének korokon átívelő öröksége. Akárcsak az amszterdami képek optikai bravúrja vagy játékossága, mely már az elbeszélhetetlenségig fokozódik. A perspektíva kiindulópontjai megbotlanak a test formáiban, összekeverednek és szétválasztódnak. A végtelen spirál él és mozog, a moravica színes elektrográfiák kétségbeesetten futnak át a számítógépen, eszükben sincs felragadni valamiféle narratívát, újféle, sajátos, vigasztaló paradigmák ezek.

A referencia megkettőzött figyelme alá vonjuk a szénrajzokat is, melyek egy-egy új ritmus, egy-egy állítmány, melynek jelentőségét majdnem elfeledtük. A művész kérdésfeltevéseiben egy sokkal bonyolultabb, intellektuális becsületesség figyelhető meg. Önnön vizsgálódásainak tükröződése.

Honvágy a Paradicsomból — a szabad világba. Mintaszerű honvágy. Megszüntetné a teremtményeket, megbékélné Ádám, Éva és a Teremtő összeegyeztethetetlen szentháromságával. Következetesen és dogmatikusan aránytalanságokat takar. A fekete-fehér elektrográfiákat és a digitális nyomatokat, mint például a 2007-es készítésű *Erőltetett menet-szériát* vagy a 2005-ös *Solute*-sorozatot úgy kell felfogni, mint részeselet az attribúcióból, a végtelennek a végestől, azaz tőlünk való távolságát, a természet arányait kölcsön vevő, azokat behelyettesítő allegóriát, mely elbűvöli a szellemet, meghatódik. Virágmintákat keres, melyeknek referenciája a téli ablakon virít. Az elmúlás mintája ez, melyet az emberek firkálnak bepárasodott üvegekre. Ittlétünknek szánalmas horoszkópja.

Láng Eszter munkásságának gazdag értelme: utánozni a teremtést, megkülönböztetni a valóságot és a képzeletet, újrafogalmazni a fikciókat, próbára tenni a cselekményszöveget a Paradicsomtól napjainkig. Ha úgy tetszik, ez a harmadik „blokk”, melyet még két „blokk” követ, két installáció, mindkettő egyszerre valóságos és képzeletbeli, magában foglalja az összes olyan tényezőt, melyről eldönthetetlen, hogy hová is való a paradigmatis térben. Ezáltal fokozza fölényét, esetleg egy

kissé botránnyosan is. Az egymással konfigurálódó dimenziók olyan történetbe keverednek, melyben hagyomány teremtődik, kezdetét veszi a visszaemlékezés és a viszonylatosság, narratívák bonyolódnak, a mesélés aktusa elszántabbá válik. *A Rekvium a természetért* című installáció és az *Itt volt a Messiás?* című, a Dávid-csillag és a kereszt, a halottakért gyűjtött gyertyacsonkok, a hétágú gyertyatartó életigenlő üzenete, az önmagát keresztre feszítő művész visszazármaztatása a gyökerekhez, vagy legalábbis ahhoz a kétezer évvel ezelőtti történethez, mely kifordította a világot. Jelenetek, melyeknek napi aktualitását összegyűjtötte a kollektív emlékezet, a nemzedékek egymást követő sora, a gének következetes istenszolgálat, a különféle jelentéstovábbítások közötti átjárhatóság. A vallások közötti béke.

Láng Eszter kiállítása a dolgok több szinten történő kibontakozása érdekében vallott manifesztáció. Vakmerő és felejtethetetlen halálugrás. Átérezzük a pillanatot, amikor az ember megérti azt, amit a kockázatvállalás tesz felejtethetlenné.

